

TNO-rapport

KvL/P&Z 2006.053

**Speel- en beweegplein in Goor; een verkennend
onderzoek**

Datum	juni 2006
Auteur(s)	S.I. de Vries A.T.H. van Hespen M.W.A. Jongert
Exemplaarnummer	-
Oplage	-
Aantal pagina's	28
Aantal bijlagen	-
Opdrachtgever	Yalp
Projectnaam	Innovatievoucher Lappset
Projectnummer	031.10079/01.01

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, foto-kopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor onderzoekopdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst.

Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belang-hebbenden is toegestaan.

Samenvatting

Kinderen bewegen te weinig en hebben in toenemende mate last van overgewicht. Dit vormt een ernstige bedreiging voor de volksgezondheid. Diverse instanties hebben dit probleem gesignaleerd. Zo ook Yalp, een Nederlandse leverancier van sport- en speeltoestellen.

Yalp heeft TNO Kwaliteit van Leven gevraagd een verkennend onderzoek uit te voeren naar de geschiktheid van twee wijken in Goor (De Whee en 't Gijmink) voor een speel- en beweegplein (YalpPlaza).

Door middel van literatuuronderzoek, wijkobservaties in Goor en gesprekken met scholen, Stichting Kindvriendelijk Goor, GGD Regio Twente en hockeyvereniging GMHC is inzicht verkregen in het bestaande sport- en beweegaanbod in Goor en in de wensen, behoeften en randvoorwaarden voor een speel- en beweegplein.

Op basis van bovenstaande gegevens zijn twee opties naar voren gekomen:

1. De grote variant van het speel- en beweegplein op (een niet gebruikt deel van) de hockeyvelden in De Whee met speciale aandacht voor voldoende mogelijkheden voor de oudere jeugd.
2. Twee kleine varianten van het speel- en beweegplein bij de nieuw te bouwen school 't Gijmink en het te renoveren schoolplein bij scholen De Wiekslag en De Albatros.

Voor beide opties is het van groot belang dat er goede afspraken worden gemaakt met betrokken partijen over financiën, onderhoud, toezicht en beschikbaarheid.

Summary

There is a rapid increase in the prevalence of overweight and obesity in children and a decrease in their physical activity level. This is a serious threat for public health. Several authorities observed this problem. So did Yalp, a Dutch playground equipment producer.

Yalp ordered TNO Quality of Life to explore two neighbourhoods in Goor, The Netherlands, to investigate their suitability for a sports and playground (YalpPlaza).

The study consisted of literature research, neighbourhood observations and interviews with schools, the 'Child friendly Goor Foundation', GGD Regio Twente and hockeyclub GMHC. Information was obtained on the current sports and play facilities in Goor and about the wishes, needs and preconditions for a sports and playground.

Two options came forward:

1. A large sports and playground (90 x 40 meter) on (a vacant part of) the hockeyfields in neighbourhood De Whee with special attention to facilities for adolescents.
2. Two small sports and playgrounds at the new school that is going to be built in neighbourhood 't Gijmink and at the schoolyard that is going to be renovated at two schools in neighbourhood De Whee.

When realizing one of these options it's of great importance that everybody agrees on the finances, maintenance, supervision and availability of the sports and playground.

Inhoudsopgave

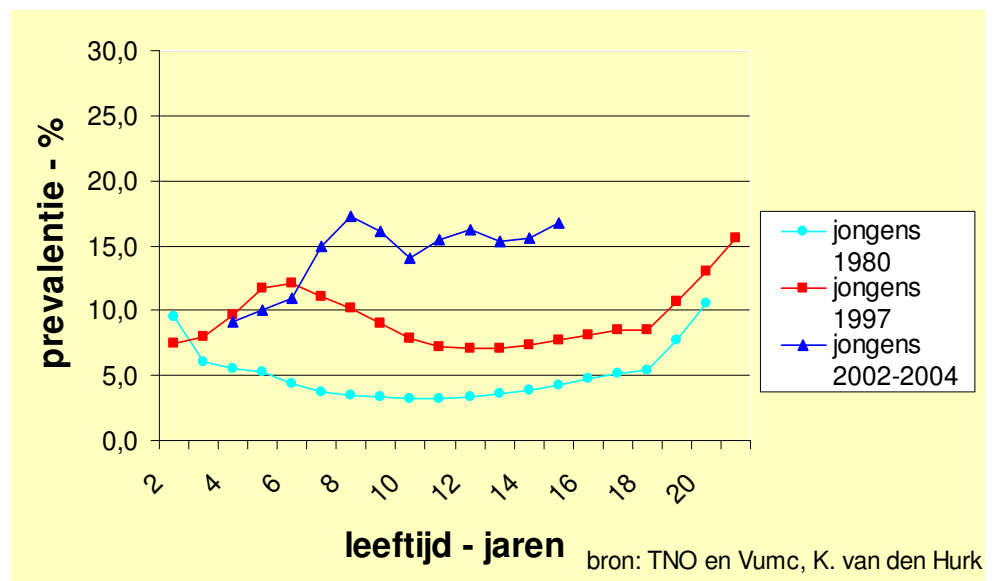
1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding voor het onderzoek.....	4
1.1.1	Overgewicht en bewegingarmoede.....	4
1.1.2	Belang van bewegen.....	5
1.1.3	Stimuleren van bewegen.....	5
1.2	Doelstellingen van het onderzoek.....	6
2	Beweeg- en kindvriendelijk inrichten van de buitenruimte.....	9
2.1	Bevorderende en belemmerende factoren in de gebouwde omgeving.....	9
2.2	Randvoorwaarden.....	11
3	Verkenning in Goor.....	14
3.1	Aanpak.....	14
3.2	Kenmerken van de wijken.....	14
3.3	Sport- en beweegaanbod in Goor.....	16
3.3.1	Sportaccommodaties.....	16
3.3.2	Speelvoorzieningen.....	17
3.3.3	Sportverenigingen.....	18
3.4	Interviews.....	19
3.4.1	Scholen.....	19
3.4.2	Stichting Kindvriendelijk Goor.....	22
3.4.3	GGD Regio Twente.....	23
3.4.4	Hockeyvereniging GMHC.....	23
4	Conclusies en aanbevelingen.....	24
5	Referenties.....	27

1 Inleiding

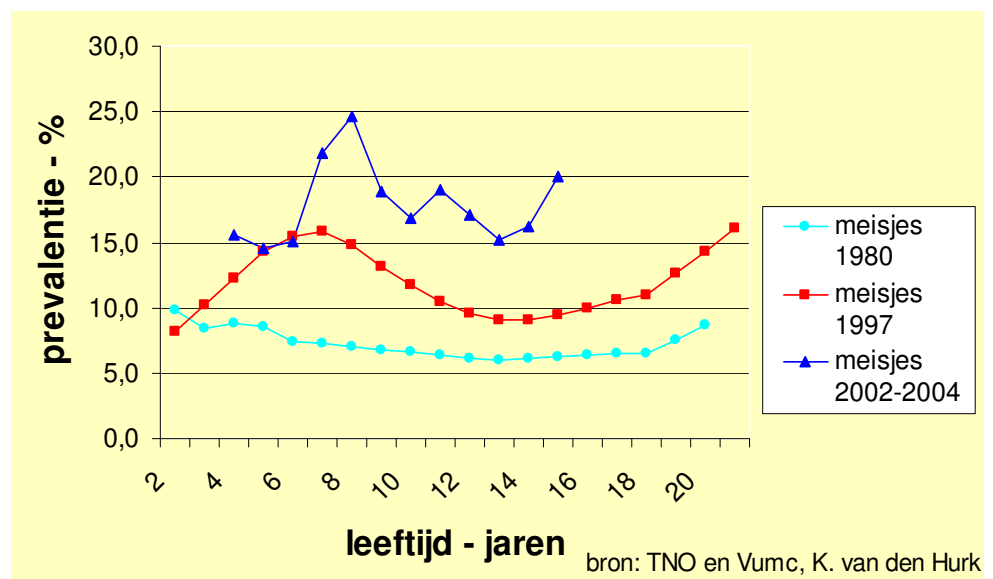
1.1 Aanleiding voor het onderzoek

1.1.1 Overgewicht en bewegingarmoede

Wereldwijd heeft de prevalentie van overgewicht en obesitas epidemische vormen aangenomen (Gezondheidsraad, 2003; Moore et al., 2003; Reilly et al., 2004). Ook in Nederland is er sprake van een groei van het aantal kinderen met overgewicht en obesitas (Fredriks et al., 2005; Hirasing et al., 2001; Van den Hurk et al., 2006; De Vries et al., 2005; De Wilde et al., 2003) (zie Figuur 1.1a-b).

Figuur 1.1a Trends in overgewicht bij jongens.

Figuur 1.1b Trends in overgewicht bij meisjes.

Deze toename kan op individueel niveau worden verklaard door een verstoorde energiebalans, veroorzaakt door een tekort aan bewegen en/of een te grote energie-inname uit de voeding.

Op populatie niveau zien we dat de hoeveelheid lichamelijke activiteit de afgelopen jaren sterk is afgenomen en dat het energieverbruik door lichaamsbeweging te laag is ten opzichte van de energie-inname uit de voeding. Uit recent onderzoek onder 8-12 jarigen is naar voren gekomen dat 80% van de kinderen onvoldoende lichamenlijk actief is (Zeijl et al., 2005). Er zijn aanwijzingen dat dit percentage onder stadskinderen nog hoger ligt (De Vries et al., 2005).

1.1.2 Belang van bewegen

Voldoende lichamelijke activiteit tijdens de jeugd heeft vele positieve korte en lange termijn effecten op het lichamenlijk, psychisch en sociaal welzijn. Er is overtuigend bewijs dat lichamelijke activiteit een positief effect heeft op het lichaamsgewicht (ACSM, 2000; Gezondheidsraad, 2003; Moore et al., 2003; Mulder et al., 1999). Daarnaast is er voldoende bewijs voor positieve effecten van gewichtsdragende lichamenlijke activiteit tijdens de groeiperiode en de daaraan gerelateerde vermindering van het risico van het ontstaan van osteoporose op middelbare en oudere leeftijd (ACSM, 2000; Mulder et al., 1999). Het kan daarnaast het cardiovasculaire risicoprofiel verbeteren, de kans op diabetes mellitus type 2 en kanker verlagen, de lichamenlijke conditie verhogen, het zelfvertrouwen verhogen, gevoelens van angst, depressie en stress verlagen en sportparticipatie in de toekomst bevorderen (ACSM, 2000; Biddle et al., 1998; Biddle et al., 2004). Voldoende lichamenlijke activiteit tijdens de jeugd is tevens van groot belang voor de ontwikkeling van basisvaardigheden van kinderen, zoals verbaal begrip, ruimtelijk inzicht en vaardigheden als samenwerken, delen, geven en nemen, winnen en verliezen, etc. (Biddle et al., 1998).

1.1.3 Stimuleren van bewegen

Gezien de vele positieve korte en lange termijn effecten van lichamenlijke activiteit tijdens de jeugd, is het van belang bewegingsarmoede zo vroeg mogelijk op te sporen en aan te pakken. Hoe eerder ingeslepen ongezonde gewoonten op het gebied van sporten en bewegen worden doorbroken, hoe groter de effecten kunnen zijn.

Er zijn diverse interventies en campagnes in Nederland om het bewegen en sporten onder jeugdigen te bevorderen. Deze interventies kunnen onderverdeeld worden in interventies met een informatieve benaderingswijze, interventies met een gedrags- en sociale benaderingswijze en interventies gericht op omgeving en beleid. Elke benaderingswijze bevat elementen die bewezen effectief zijn. Er is sterk bewijs dat interventies met een community benadering, lichamenlijke opvoeding op school, sociale ondersteuning in een community setting, individueel aangepaste gedragsverandering-programma's en verbeterde toegankelijkheid van beweegactiviteiten gecombineerd met informatieverstrekking effectief zijn wat betreft het stimuleren van bewegen en sporten onder jeugdigen (Kahn et al., 2002).

Bij deze interventies en campagnes kan onderscheid worden gemaakt tussen sportstimuleringsinterventies en interventies die zich richten op meer bewegen (lopen, fietsen, buitenspelen) in het algemeen. Van deze activiteiten levert buitenspelen de grootste bijdrage aan het beweeggedrag van kinderen in de basisschool leeftijd.

1.2 Doelstellingen van het onderzoek

Ook in Twente gaat men de strijd met overgewicht en bewegingsarmoede onder de jeugd aan. Zo is GGD Regio Twente in samenwerking met o.a. gemeenten, Saxion Hogescholen en Menzis gestart met het project 'Twente in Balans' (www.twenteinbalans.nl). Een van de hoofddoelen van dit project is het verbinden, versterken en afstemmen van (bestaande) interventies en structuren met als einddoel een blauwdruk voor een effectieve aanpak van overgewicht onder Twentse jongeren.

Mede door dit project is er bij de gemeente Hof van Twente belangstelling ontstaan voor een speel- en beweegplein van Yalp, een Nederlandse leverancier van sport- en speeltoestellen. Yalp heeft twee varianten van het speel- en beweegplein ontworpen, YalpPlaza en YalpSchoolPlaza.

YalpPlaza

YalpPlaza is een openbaar speel- en beweegplein van 90 bij 40 meter. Het plein biedt speel-, beweeg- en sportmogelijkheden voor kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen (zie Figuur 1.2a). Bij het ontwerpen van YalpPlaza is rekening gehouden met de activiteiten die binnen een les bewegingsonderwijs aan bod komen zoals balanceren, klimmen, zwaaien, over de kop gaan, springen, hardlopen, mikken, jongleren, bewegen op muziek en doel-, tik en stoeispelen.

YalpPlaza heeft de volgende doelen:

- Het stimuleren van lichamelijke activiteit bij kinderen en volwassenen;
- Het verhogen van de leefbaarheid in de buurt;
- Het verhogen van de intensiteit en kwaliteit van de lessen bewegingsonderwijs;
- Het leveren van een bijdrage aan een betere motorische en cognitieve ontwikkeling van kinderen;
- Sport en spel terugbrengen in de wijk.

Figuur 1.2a YalpPlaza.

YalpSchoolPlaza

YalpSchoolPlaza (zie Figuur 1.2b) is een vereenvoudigde en verkleinde versie van YalpPlaza voor op een schoolplein. Naast een multifunctioneel sportveld van 10 x 20 meter, kunnen er, afhankelijk van de wensen en behoeften van de school, ook bijvoorbeeld tafeltennistafels, klim- en klautertoestellen, banken, schaak- en damborden en bomen op het YalpSchoolPlaza geplaatst worden.

Figuur 1.2b YalpSchoolPlaza.

Doelstellingen van het onderzoek

Het percentage jongeren uit de gemeente Hof van Twente dat lopend of fietsend naar school gaat, sport bij een sportvereniging en minimaal een uur per dag beweegt is lager dan bij andere jongeren uit de regio Twente (GGD Regio Twente, 2004). De gemeente heeft twee wijken in Goor op het oog, waar het speel- en beweegplein mogelijk een goede investering zou zijn om de jeugd meer aan het bewegen te krijgen.

TNO Kwaliteit van Leven is door Yalp gevraagd met behulp van een innovatievoucher een verkennend onderzoek uit te voeren naar de geschiktheid van deze twee wijken voor een speel- en beweegplein.

Voor het onderzoek zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Een overzicht geven van bevorderende en belemmerende factoren in de gebouwde omgeving die een wijk 'beweeg- en kindvriendelijk' maken;
- Inzicht krijgen in het bestaande sport- en beweegaanbod in de twee geselecteerde wijken;
- Inzicht krijgen in de wensen en behoeften van scholen in de twee wijken;
- Inzicht krijgen in de randvoorwaarden om een speel- en beweegplein te gebruiken voor de lessen bewegingsonderwijs, na- en buitenschoolse sportieve activiteiten.

Het onderzoek beoogt een bijdrage te leveren aan de onderbouwing van de beslissing over het al dan niet aanleggen van een speel- en beweegplein in Goor.

2 Beweeg- en kindvriendelijk inrichten van de buitenruimte

Bij stedelijke ontwikkelingen trekken kinderen vaak aan het kortste eind; aan het realiseren van kantoren, huizen, wegen en parkeerplaatsen wordt vaak meer prioriteit gegeven dan aan de realisatie van speelterreinen. Door de toenemende verdichting van Nederlandse wijken, zien we dat speelterreinen, sportfaciliteiten, parken en ander groen uit de wijk verdwijnen en/ of naar de rand van de wijk of stad worden verplaatst. Dit heeft naast een direct negatief effect op de lichamelijke activiteit van kinderen, ook een indirect negatief effect: het autogebruik naar deze faciliteiten neemt toe ten koste van het wandelen en fietsen (Wendel-Vos et al., 2002).

2.1 Bevorderende en belemmerende factoren in de gebouwde omgeving

In 2005 heeft TNO Kwaliteit van Leven een onderzoek in tien stadswijken uitgevoerd naar de samenhang tussen kenmerken van de gebouwde omgeving en de lichamelijke activiteit van 6- t/m 11-jarige kinderen (De Vries et al., 2005; Boer et al., 2005). Uit dit onderzoek is een aantal bevorderende en belemmerende factoren in de gebouwde omgeving naar voren gekomen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen factoren die kinderen zelf genoemd hebben en factoren die uit de analyse van wijkobservaties en bewegedagboekjes naar voren zijn gekomen.

De meest genoemde factoren die kinderen uitnodigen om te bewegen in de wijk of hen hiervan juist weerhouden worden hieronder in hun eigen woorden in willekeurige volgorde weergegeven.

Bevorderende factoren

- Speelplekken:
  - Bomen om in te klimmen
  - Boomhutten
  - Klimrekken vlakbij huis
  - Meer klimattributen
  - Een grote apenkooi met klimtoestellen
  - Een trainingskamp met hindernisbanen
  - Een hele grote speeltuin met klimrekken en tunnels
  - Meer speeltuinen met bijvoorbeeld een hoge glijbaan
  - Een achtbaan (dingen van de kermis)
  - Een pretpark
  - Een gratis spelletjespark
  - Een skatebaan in de buurt
  - Een trampoline
  - Een zandbak
  - Een panna knock-out kooi¹
  - Een binnenzwembad met glijbanen
  - Een groot (overdekt) voetbalveld
  - Kunstgrasvoetbalveld
  - Een basketbalvereniging

---

¹ Panna is een vorm van straatvoetbal waarbij voetbaltrucjes en mooie acties centraal staan en niet zozeer het scoren van doelpunten. Het wordt gespeeld in een voetbalkooi.

- Tafeltennistafels op het schoolplein
- Baskets op het schoolplein

Belemmerende factoren

- Verkeersveiligheid:
  - Druk verkeer
  - Geparkeerde auto's
  - Spoorlijn
- Sociale veiligheid:
  - Andere kinderen
  - Vriendjes die flauw doen
  - Oudere kinderen die je wegpesten
  - Vervelende hangjongeren
  - Donker ('ik mag buiten spelen totdat het donker wordt')
  - Vreemde mannen
- Gebrek aan speelplaatsen:
  - Grote afstand tot de speelplek
  - Gebrek aan speelplaatsen voor oudere kinderen
- Weersomstandigheden:
  - Slecht weer (regen, koud)
- Overige factoren:
  - Doornstruiken, prikkelbosjes, brandnetels
  - Spijkers en andere scherpe dingen
  - Ongelijke stoeptegels
  - Hekken
  - Kuilen in het grasveld
  - Honden
  - Hondenpoep

Als aan kinderen gevraagd wordt wat zij graag zouden willen, dan noemen zij (meer) voetbalveldjes of voetbalgoals, grasveldjes, een zwembad, meer speelveldjes, een skatebaan, een kabelbaan, verlichting bij speelplekken, een hangplek voor oudere kinderen, veiligere oversteekplaatsen, rustige speelplaatsen (met minder auto's), een basketbalveld, trampoline, klimbomen of een draaimolen (De Vries et al., 2005). Een schonere buurt hoorde ook tot de wensen.

De bevorderende en belemmerende factoren die uit de analyse van wijkobservaties en beweegdagboekjes naar voren kwamen, staan weergegeven in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Samenhang tussen kenmerken van de gebouwde omgeving en de lichamelijke activiteit van kinderen ($p < .05$)(De Vries et al., 2005).

Positieve samenhang	Negatieve samenhang
Rijtjeshuizen	Portiekwoningen
Sportvelden	Leegstand
Water	Hondenpoep
Groen	Zwaar bus- en vrachtverkeer
Fietspaden	Zebrapaden
Gegroepeerde parkeervakken	Kruisingen
30-km zones/ woonerven	Verharde speelpleinen

Jongeren hebben andere wensen en behoeften dan kinderen. In 2003 is aan jongeren uit de gemeente Hof van Twente gevraagd wat zij in de buurt misten (GGD Regio Twente, 2004). Tweederde van de 390 jongeren die deelnamen heeft aangegeven iets te missen in zijn/ haar buurt. Het vaakst werd een hangplek, jeugdthunk en een pleintje genoemd. Andere plekken die zij misten, waren een skatebaan, voetbalveld, buurthuis en grasveld. Zestig procent van de jongeren was van mening dat er te weinig wordt georganiseerd voor jongeren. Zij doelden hierbij met name op feesten en een disco.

2.2 Randvoorwaarden

De manier waarop kinderen gebruik maken van hun omgeving verschilt per leeftijd, geslacht en etniciteit. Kinderen tussen de zes en elf jaar maken het meest intensief gebruik van de woonomgeving (Wendel-Vos et al., 2002). Deze leeftijdsgroep heeft naast de behoefte aan speciaal ingerichte speelplekken een duidelijke behoefte aan plekken die wel gebruikt kunnen worden voor het buitenspelen, maar die daar niet nadrukkelijk voor zijn ingericht, zoals grasvelden (Stedelijk beheer Amsterdam, 1996).

Ingenieursbureau OBB (2005) maakt daarbij onderscheid tussen formele en informele speelruimte (zie Tabel 2.2a-b). Met formele speelruimte worden de ruimte en de voorzieningen aangeduid die specifiek en exclusief zijn ingericht voor de speelfunctie (zie Foto 2.1).

Foto 2.1 Voorbeeld van formele speelruimte.

Met informele speelruimte wordt de openbare ruimte aangeduid waar kinderen ook (veilig) kunnen spelen, zoals de straat, de stoep, het plantsoen en het water, maar waar geen speeltoestellen staan (zie Foto 2.2).

Foto 2.2 Voorbeeld van informele speelruimte.

In Tabel 2.2a-b wordt per leeftijdsgroep een aantal normen voor formele en informele speelruimte genoemd.

Tabel 2.2a Normen voor informele speelruimte.

Leeftijdscategorie			
Normen	0 t/m 5 jaar	6 t/m 11 jaar	12 t/m 18 jaar
Indicator speelruimte	20 m ²	20 m ² per kind; 10 m ² voor voetballen op straat en 10 m ² voor ruiger spel	1 ontmoetingsaanleiding per 15 personen
Afstand tot woning	Aaneengesloten aansluitend aan woning	Binnen buurt, tot 400 meter overzichtelijk bereikbaar	Geen afstandsnorm, wel wenselijk in eigen sociale omgeving/buurt
Geschikt voor spelvormen als	Kind speelt zelfstandig direct bij huis; fietsje op straat, takjes zoeken, koken	Groepsspel, avontuurlijk en sport, verstoppertje/speurtocht door buurt	Ontmoeting en sport
Minimale eisen			
Verkeersdrukke	Geen auto's; doodlopend, ontsluiting voor maximaal 15 tot 20 woningen	Max. 30 km en max. 12 auto's per uur	Daar waar geen auto's rijden
Overlast	Nvt	Niet direct bij muur of raam	Niet voor de voordeur
Schoon	Geen hondenpoep, afval en onkruid beperkt	Gras of verharding zonder glas/prikstruiken	Nvt
Schaalgrootte	Geborgen, maar niet te benauwd	Grotere ruimte voor balletje trappen/doelaanleidingen	Gedekt maar toch in het zicht
Potentieel geschikte ruimten			
Tuinen	Grote eigen tuin is goud waard	Alleen indien groot	Niet geschikt
Gras	Mits droog en schoon	Geen poep, geen kuilen	Minder geschikt, mits paadje er naartoe
Bossages/ruigten	Niet geschikt	Geschikt	Minder geschikt
Stoep/hofje/plein	Mits breed/groot genoeg	Geschikt	Minder geschikt
Weg/trottoir	Vrijwel geen enkele auto, zie drukte	Mits overzichtelijk, zie drukte	Mits auto kan passeren
Winkelcentrum	Niet geschikt	Matig geschikt	Geschikt
Kraanwater	Geschikt	Nvt	Nvt
Kleine poelen	Matig geschikt	Geschikt	Nvt

Open water	Niet geschikt	Geschikt	Zwemwater
<i>Tabel 2.2b Normen voor formele speelruimte.</i>			
	0 t/m 5 jaar	6 t/m 11 jaar	12 t/m 18 jaar
Actieradius	100 meter	300 tot 400 meter	> 1.000 meter
Niveau	Straat/blok	Buurt	Kern
Minuten lopen	2 minuten	5 minuten	15 minuten
Verzorgingsgebied	3 hectare	50 hectare	300 hectare
Aantal kinderen binnen actieradius	15 tot 30 kinderen	55 tot 70 kinderen	85 tot 100 kinderen
Oppervlakte	100 tot 500 m²	500 tot 2.000 m²	2.000 tot 6.400 m²
Voorzieningen	2 tot 3 toestellen 2 tot 3 aanleidingen	3 toestellen 4 aanleidingen	4 toestellen 4 aanleidingen
Voorbeelden van speelmogelijkheid	Zandbak Speelement Wip Huisje Glijbaantje	Trapveld Fietscrossbaan Glijbaan Zandbak Schommel Huisje/klimtoestel Bouwspeeltuin Water	Trapveld Volleybalveld Skateboardbaan Basketbalveld Rondhangtoestel Bouwspeeltuin Water
Spelvormen	Veel variatie Veel fantasie Duidelijke grenzen Grove motoriek	Groepsbesef Toename creativiteit Grotere doelgerichtheid	Informele ontmoeting Zoekt bevestiging Sportieve krachtmeting Keuzes maken
Voorbeelden voor inrichting	Enkele toestellen Grasveldje Zandbak	Meerdere toestellen Grotere speelplek/terrein Speelveld Rommellandje Klimmen en klauteren	Speelveld Objecten/toestel meer risico Ruig terrein Beschutting

Ook de kwaliteit van de openbare ruimte bepaalt of er wel of niet wordt gespeeld (Karsten et al., 2001). In dichtbebouwde wijken met een hoge bevolkingsdichtheid is de gebruikersdruk op de buitenruimte groot. Die druk stelt specifieke eisen aan de inrichting en het beheer van de buitenruimte, maar ook aan de sociale veiligheid (Bogaard et al., 2000).

3 Verkenning in Goor

3.1 Aanpak

Met de kennis uit hoofdstuk 1 en 2 in het achterhoofd is een verkenning in Goor uitgevoerd. De huidige situatie in Goor is in kaart gebracht betreffende de bevolkingssamenstelling, omgevingsfactoren en het sport- en beweegaanbod. Tevens zijn de wensen en behoeften ten aanzien van het speel- en beweegplein gepeild bij de basisscholen Puntdak, De Wiekslag, De Albastros en 't Gijmink en de school voor voortgezet onderwijs De Waerdenborch in de geselecteerde wijken De Whee en 't Gijmink, bij de Stichting Kindvriendelijk Goor, GGD Regio Twente en hockeyvereniging GMHC.

- Gegevens over de bevolkingssamenstelling zijn verkregen via de gemeente Hof van Twente.
- De wijken De Whee en 't Gijmink zijn geobserveerd aan de hand van de 'Checklist fysieke wijkenmerken van de gebouwde omgeving' (De Vries et al., 2005).
- Het sport- en beweegaanbod is geïnventariseerd door middel van de gemeentegids, interviews en bovengenoemde wijkobservaties.
- Wensen en behoeften zijn besproken in semi-gestructureerde interviews met de directie van de scholen in de twee wijken.
- De gesprekken met Stichting Kindvriendelijk Goor, GGD Regio Twente en hockeyvereniging GMHC zijn telefonisch gevoerd.

3.2 Kenmerken van de wijken

In deze paragraaf wordt ingegaan op de (geobserveerde) kenmerken van de gebouwde omgeving van de wijken De Whee en 't Gijmink. Onderstaande tabellen geven inzicht in de bevolkingssamenstelling, bebouwing, groen, afval en verkeer.

Tabel 3.1 *Bevolkingssamenstelling.*

	Totaal aantal inwoners	M	V	Leeftijdopbouw
Hof van Twente	35.040	17.386	17.654	24% < 20 jr 58% 20-65 jr 18% > 65 jr
Goor	12.356	6.155	6.210	24% < 20 jr 59% 20-65 jr 17% > 65 jr
De Whee	1.100	536	564	19% < 20 jr 57% 20-65 jr 24% > 65 jr
't Gijmink	1.517	786	731	20% < 20 jr 65% 20-65 jr 15% > 65 jr

In tabel 3.1 is te zien dat de wijken vergelijkbaar zijn wat betreft het percentage jeugd (< 20 jaar). Ouderen zijn sterker vertegenwoordigd in De Whee, de leeftijdsgroep 20-65 jaar is weer sterker vertegenwoordigd in 't Gijmink.

Tabel 3.2 Soort bebouwing.

	De Whee	't Gijmink
Vrijstaand	Enkele	Enkele
Twee onder één kap	Nogal wat	Geen
Rijtjes/eengezinswoning	Nogal wat	Merendeel
Boven/portiekwoning, flats	Geen	Geen
Leegstand	Geen	Geen
% woning t.o.v. bedrijf	90	95

Tabel 3.3 Groen en water.

	De Whee	't Gijmink
Groen in de wijk	Veel	Een beetje
% groen t.o.v. bebouwing	35	15
Water	Een beetje	Een beetje

Tabel 3.4 Afval en hondenpoep.

	De Whee	't Gijmink
Afval/ zwerfvuil	Weinig	Weinig
Hondenpoep	Weinig	Niet veel/ niet weinig

Tabel 3.5 Verkeersveiligheid.

	De Whee	't Gijmink
<i>Verkeer</i>		
Hard rijdende auto's, motoren, scooters, brommers	Weinig	Weinig
Druk verkeer	Weinig	Weinig
Zwaar vracht/ bus verkeer	Weinig	Weinig
Auto's geparkeerd op straat	Weinig	Niet veel/ niet weinig
<i>Infrastructuur</i>		
Trottoirs	Veel, goede kwaliteit	Veel, goede kwaliteit
Fietspaden	Weinig	Weinig
Zebropaden, officiële oversteekplaatsen, verkeerslichten	Niet veel/ niet weinig	Weinig
Vluchtheuvels/middenbermen	Weinig	Weinig
Parkeerplaatsen	Veel	Veel
Verkeersdrempels/bulten	Veel	Veel
Woonerven	Niet veel/ niet weinig	Weinig
Autoluwe zones	Weinig	Weinig
Rotondes	Weinig	Weinig
Kruispunten	Niet veel/ niet weinig	Weinig

Tabel 3.6 Algemene indruk van de wijk om te spelen/wandelen/fietsen voor kinderen (rapportcijfer schaal 0-10).

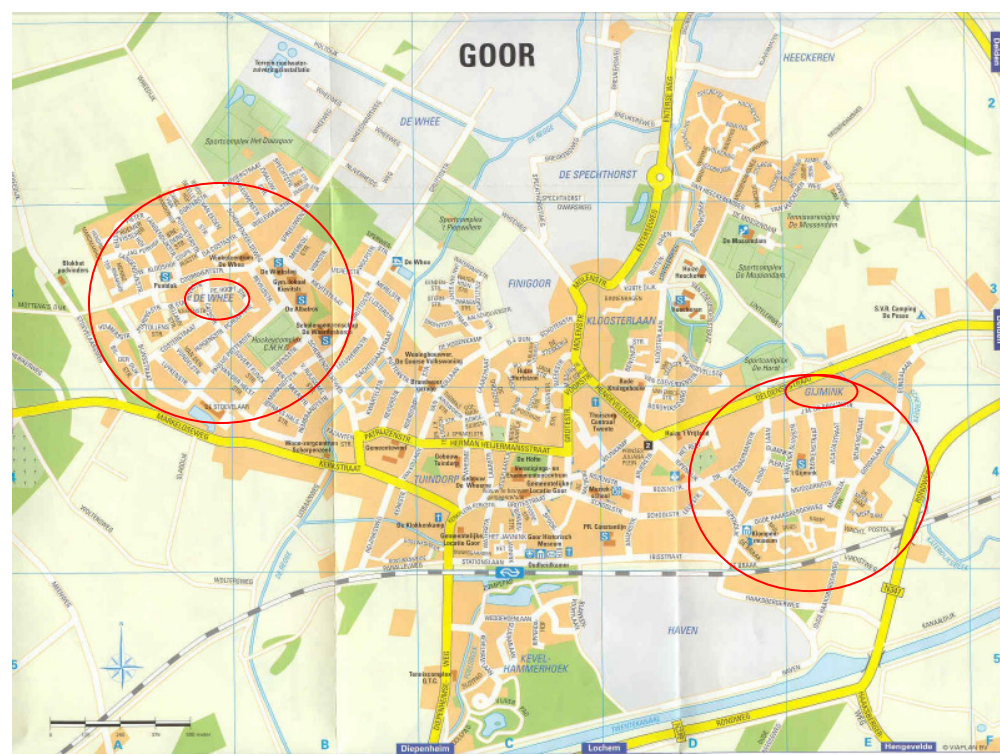
De Whee	't Gijmink
9	7

Het algemene beeld van beide wijken is dat zij rustig, netjes en veilig zijn.

De Whee (jaren 70) is ruim opgezet met veel twee-onder-één kap woningen en veel groen.

't Gijmink (jaren 50) heeft een oude kern met recht-toe-recht-aan rijtjes huurwoningen en een wat nieuwere buitenrand met wat meer vrijstaande woningen. De kern van 't Gijmink, inclusief de basisschool zal komende jaren op de schop gaan. Een deel van de woningen in 't Gijmink is al gesloopt. Ondanks de sloopplannen ligt de wijk er relatief netjes bij.

In beide wijken is het percentage woningen ten opzichte van het percentage bedrijven hoog, de verkeersveiligheid is goed, er zijn veel trottoirs, weinig fietspaden en weinig stankoverlast. Het belangrijkste verschil tussen de twee wijken is de hoeveelheid groen (zie Tabel 3.3).

Figuur 3.1 Goor. _____ de rode cirkels geven grofweg beide wijken aan

3.3 Sport- en beweegaanbod in Goor

3.3.1 Sportaccommodaties

In onderstaande tabel en in figuur 3.1 is te zien dat aan de rand van beide wijken sportvelden gelegen zijn. Sportaccommodaties zijn beter vertegenwoordigd in De Whee dan in 't Gijmink.

Tabel 3.7 Sportaccommodaties.

	De Whee	't Gijmink	De rest van Goor
Sportveld	1 voetbalveld aan de rand van de wijk 1 hockeyveld in de wijk	1 korfbalveld aan de rand van de wijk	1 sportpark 1 voetbalveld
Zwembad	1 overdekt zwembad		
Fitnesscentrum	1 fitnesscentrum aan de rand van de wijk		1 fitnesscentrum
Sporthal			1 sport-/squashhal
Tennisbaan			1 tennisbaan
Ijsbaan			1 natuurijsbaan

3.3.2 Speelvoorzieningen

In De Whee staan vier scholen, drie basisscholen en één middelbare school (met bijbehorende schoolpleinen en grasvelden) (zie Foto 3.1). Midden in de wijk ligt een hockeyveld (zie Foto 3.2). In 't Gijmink staat één basisschool.

Foto 3.1 Basisschool in De Whee in Goor.

Foto 3.2 Hockeyveld in De Whee in Gooor.

Tabel 3.8 Speelvoorzieningen.

	De Whee	't Gijmink	Bijzonderheden
Speeltuin/ -plaats	7	10	Vergelijkbaar voor beide wijken: dichtbij woningen, goed verlicht, afgeschermd van de straat. In De Whee is onderhoud goed, in 't Gijmink matig.
Schoolplein	3 basis- en 1 middelbare school	1 basisschool	Vergelijkbaar voor beide wijken: alleen het plein van de middelbare school is niet toegankelijk buiten schooltijd
Halfpipe/skatebaan	1	1	Vergelijkbaar voor beide wijken: dichtbij woningen, goed onderhouden.

Beide wijken zijn goed voorzien van speelvoorzieningen voor (met name kleine) kinderen. In 't Gijmink zijn de speelvoorzieningen echter niet altijd goed onderhouden.

3.3.3 Sportverenigingen

Het aanbod van sporten die beoefend kunnen worden in verenigingsverband in Gooor is zeer breed:

Atletiek
 Badminton
 Fietsen
 Fitness
 Gymnastiek
 Handbal
 Hockey
 IJssport
 Jeu de boules

Korfbal
 Paardrijden
 Tafeltennis
 Tennis
 Trimmen
 Voetbal
 Wandelen
 Zwemmen

Het sport- en beweegaanbod in Goor is wat betreft accommodaties, sportverenigingen en speelgelegenheid redelijk gevarieerd. In De Whee is er meer groen en zijn de speelvoorzieningen wat beter onderhouden. Het slechtere onderhoud in 't Gijmink heeft hoogstwaarschijnlijk te maken met de sloopplannen. De Whee heeft meer sportaccommodaties dan 't Gijmink.

3.4 Interviews

3.4.1 Scholen

Er is een gesprek gevoerd met de directie van de scholen in beide wijken om de behoeften te peilen met betrekking tot een speel- en beweegplein.

Er is gesproken met de directeur van basisschool De Wiekslag, Puntdak en 't Gijmink die onder één bestuur vallen. Daarnaast is gesproken met de directrice van basisschool De Albatros en met de directeur van de school voor voortgezet onderwijs De Waerdenborch. Alle scholen zijn gesitueerd in de wijk De Whee met uitzondering van basisschool 't Gijmink die in 't Gijmink ligt. Rondom alle scholen is ruim speelgelegenheid in de vorm van grasvelden of schoolpleinen. In Goor zijn naast bovengenoemde scholen nog twee andere basisscholen die meer centraal in Goor liggen.

Onderstaande gegevens geven een algemeen beeld van de scholen wat betreft het soort onderwijs, het aantal leerlingen, het percentage allochtonen en de aanwezigheid van vakleerkrachten voor de lessen lichamelijke opvoeding.

Tabel 3.9 Achtergrondgegevens van de vier scholen.

	Soort onderwijs	Aantal leerlingen	% allochtonen	Vakleerkracht bewegingsonderwijs
<i>De Whee</i>				
De Wiekslag / Puntdak	PO, openbaar	170	14%	Groep 7 en 8 alle lessen
De Albatros	PO, rooms-katholiek	200	3,5%	Groep 4 t/m 8 helft van de lessen
De Waerdenborch onderbouw VWO, HAVO, VMBO-T	VO, openbaar	400 (80% uit Goor)	1-2%	Alle klassen
<i>'t Gijmink</i>				
't Gijmink	PO, openbaar	215	12%	Groep 7 en 8 alle lessen

PO = primair onderwijs; VO = voortgezet onderwijs.

De scholen geven allen een vergelijkbaar aantal uren bewegingsonderwijs hetgeen te zien is in tabel 3.10.

Tabel 3.10 Aantal lessen bewegingsonderwijs per week.

	Groep 1, 2	Groep 3, 4	Groep 5, 6	Groep 7, 8	Brugklas	Klas 2 VMBO	Klas 2 HAVO/	Klas 3	Klas 4
De Wiekslag / Puntdak	7	2	2	2	-	-	-	-	-
De Albatros	7	3	2	2	-	-	-	-	-
De Waerdenborch	-	-	-	-	4	3	2	3	2
't Gijmink	7	2	2	2	-	-	-	-	-

Zowel De Wiekslag als Puntdak en De Waerdenborch maken voor de lessen bewegingsonderwijs regelmatig gebruik van accommodaties buiten de school. De Albatros beperkt zich meer tot het schoolplein en de grasvelden rondom de school.

Tabel 3.11 Gebruikte accommodaties.

	De Wiekslag / Puntdak	De Albatros	De Waerdenborch	't Gijmink
Gymnastieklokaal gezamenlijk voor Wiekslag, Puntdak en Albatros	X	X	X (+ klimwand)	X
Sportveld	X Doesgoor en hockeyveld		X hockeyveld	
Kunstgrasveld	X hockeyveld		X hockeyveld	
Ijsbaan	X	X	X	X
Fitnesscentrum			X	
Zwembad	X		X	X
Schoolplein/veld		X		

Alle basisscholen doen mee aan een jaarlijks schoolsporttoernooi voor groep 7 en 8 en organiseren eenmaal per jaar een sportdag voor de school. De Waerdeborch doet niet mee aan toernooien met meerdere middelbare scholen. Wel worden er activiteiten door de school zelf georganiseerd zoals survival en mountainbiken.

Tabel 3.12 *Buitenschoolse sport- en beweegactiviteiten.*

De Wiekslag/ Puntdak	<ul style="list-style-type: none"> • Schoolsporttoernooi voor alle scholen 1 x per jaar voor groep 7 en 8 • Sportdag 1 x per jaar voor en door school zelf • In de schoolvakantie voetbal/hockey/volleybal/korfbal toernooi georganiseerd door sportverenigingen
De Albatros	<ul style="list-style-type: none"> • Schoolsporttoernooi voor alle scholen 1 x per jaar voor groep 7 en 8 • Tafeltennistoernooi 1 x per jaar voor en door school zelf
De Waerdenborch	<ul style="list-style-type: none"> • Sporttoernooi 1 x per jaar voor en door school zelf • Kennismakingsdag survival • Mountainbiketocht
't Gijmink	<ul style="list-style-type: none"> • Schoolsporttoernooi voor alle scholen 1 x per jaar voor groep 7 en 8 • Sportdag 1 x per jaar voor en door school zelf • In de schoolvakantie voetbal/hockey/volleybal/korfbal toernooi georganiseerd door sportverenigingen

Interesse in een speel- en beweegplein

- De Wiekslag, Puntdak, 't Gijmink

Er is veel interesse in het speel- en beweegplein. De wijk en de school 't Gijmink gaan in de toekomst op de schop. De schoolplein variant van het speel- en beweegplein (YalpSchoolPlaza) zou in de nieuwe situatie gerealiseerd kunnen worden.

Als er in De Whee een plein zou komen dan zou dat de grote variant (YalpPlaza) moeten zijn omdat daar plek voor is bij de hockeyvelden en omdat zo alle scholen en de buurt daar gebruik kunnen maken van het plein. Als de grote variant van het speel- en beweegplein in 't Gijmink gerealiseerd zou worden, zal er door de scholen uit De Whee niet wekelijks gebruik van worden gemaakt.

- De Albatros

Er is al overleg met de gemeente over het opknappen van de schoolpleinen. Rondom de school is al voldoende ruimte. Het zou mooi zijn om de schoolpleinvariant van het speel- en beweegplein neer te leggen. Het Puntdak kan daar ook gebruik van maken want nu lopen de leerlingen ook al naar het gezamenlijke gymlokaal.

Daarnaast kan er ook iets in de wijk gerealiseerd worden. De huidige speelplekken in de wijk zijn te klein, worden niet goed onderhouden en zijn niet veilig. Een speel- en beweegplein bieden extra uitdaging, meer mogelijkheden dan skaten en voetballen en meer leeftijden worden hiermee bereikt.

- De Waerdenborch

Er is matig interesse voor een speel- en beweegplein. De school heeft mogelijkheden genoeg voor het bewegingsonderwijs. Als er een plein wordt gerealiseerd dan zal er waarschijnlijk wel gebruik van worden gemaakt door de school. Met name de atletiekbaan rond het plein is interessant.

Wat wordt er nu gemist en wat is een must.

- De Wiekslag, Puntdak, 't Gijmink

Een must: meer speelplek, meer speeltoestellen met leuke vormen en kleuren en een combikunstgrasveld. Ook voor de oudere kinderen (8-16 jaar) waar nu weinig voor is. Het is tevens belangrijk dat het speel- en beweegplein openbaar toegankelijk is. Het hockeyveld is vaak gesloten.

- De Albatros

Een must: kunstgras, ruimte, uitdagingen, klimmen/klauteren, zandbak, balspel, alles wat extra is is goed.

- De Waerdenborch

Er wordt momenteel weinig gemist. Er is meer behoefte aan een hangplek of een jeugdthunk voor jongeren dan aan een sportgelegenheid. Veel jongeren zijn al lid van een sportvereniging.

Randvoorwaarden: veiligheid, verantwoordelijkheid, toezicht

- De Wiekslag, Puntdak, 't Gijmink

De afstand tot een speel- en beweegplein mag maximaal 1500 meter zijn, zodat alle leerlingen er naartoe kunnen lopen.

Het is verder van belang dat het plein goed onderhouden wordt. De directeur opperde dat de conciërge hier enkele uren voor ingezet zou kunnen worden. Hij geeft de voorkeur aan een openbaar toegankelijk plein, dat wel omheind is door hekken. Mogelijk kan er gebruik gemaakt worden van de Wc's en douches van de hockeyvereniging.

- De Albatros

Er moeten vooraf goede afspraken gemaakt worden over financiën, onderhoud etc. De sport- en speeltoestellen moeten vandalisbestendig zijn. Er is voorkeur voor een plein waar kinderen zonder toezicht kunnen spelen.

- De Waerdenborch

Het speel- en beweegplein mag niet te ver weg liggen en er moeten afspraken gemaakt worden over verantwoordelijkheden en de beschikbaarheid van het plein. Verder is het van belang dat er toezicht gehouden wordt zodat er geen overlast ontstaat.

Conclusie

Het idee om in Goor een speel- en beweegplein te realiseren werd het meest enthousiast ontvangen door De Wiekslag / Puntdak / 't Gijmink. Men ziet vooral mogelijkheden voor de grote variant van het plein (YalpPlaza) waarbij dan wel goede afspraken gemaakt moeten worden met de verschillende betrokken partijen (gemeente, scholen, sportverenigingen, Yalp). Dit plein zou dan in De Whee gesitueerd moeten zijn omdat daar veel scholen zijn en er optimaal gebruik van gemaakt kan worden. Anderzijds is een kleine variant bij de nieuw te bouwen school in 't Gijmink ook een mogelijkheid.

De Albatros was vooral positief over de kleine variant van het plein bij de school aangezien het plein toch al gerenoveerd gaat worden. Daarnaast zou er voor de wijk zelf ook wel wat gedaan mogen worden.

De minste behoefte aan een speel- en beweegplein bestaat bij De Waerdenborch. Indien een plein gerealiseerd wordt dan zal er waarschijnlijk wel gebruik van gemaakt worden (met name van de atletiekbaan).

3.4.2 Stichting Kindvriendelijk Goor

De Stichting Kindvriendelijk Goor is een vrijwilligersorganisatie die jaarlijks verschillende activiteiten organiseert voor kinderen in Goor zoals Koninginnedag, zeepkistenrace, soundmix/playback show, palmpasen, kinderkamp, musical, etc.

Hoewel er al veel speeltoestellen staan in Goor is de Stichting van mening dat er een andere speelplek moet komen. Dit zou een centrale speelplek moeten zijn waar kinderen uit heel Goor kunnen komen waardoor ook sociale contacten met kinderen uit andere wijken bevorderd worden.

Mede door de inzet van de Stichting heeft de gemeente (na 15 jaar) goedkeuring gegeven aan het plan een kinderboerderij met speeltuin aan te leggen aan de Linterlerweg. De Linterlerweg ligt aan de rand van 't Gijmink. Kinderen kunnen hier veilig oversteken. Oudere kinderen worden ingeschakeld als vrijwilligers. Het is de bedoeling dat er in het speelgedeelte o.a. een piratenschip komt, een kabelbaan, speeltoestellen, een panna-kooi en een interactief geluidsspel. Tevens is er mogelijkheid tot samenwerking met de nabijgelegen jeu-de-boule club en andere verenigingen op de sportcomplexen/velden in de buurt.

3.4.3 GGD Regio Twente

De GGD Regio Twente zet zich met het project 'Twente in Balans' actief in voor de strijd met overgewicht onder Twentse jongeren. Meer informatie over dit project is te lezen op www.twenteinbalans.nl. De gemeente Hof van Twente is één van de pilot gemeenten van het project. De GGD staat positief tegenover een speel- een beweegplein in Goor.

Op 20 juni 2006 wordt er in het kader van het project 'Twente in Balans' een miniconferentie georganiseerd in Goor voor gemeenteambtenaren. Voorafgaand aan de start van het project in Goor zal een uitgebreide inventarisatie van het huidige aanbod op het gebied van een gezonde leefstijl (voeding en bewegen) plaatsvinden.

3.4.4 Hockeyvereniging GMHC

Een kort telefoongesprek met hockeyvereniging GMHC leverde de volgende informatie op. GMHC heeft drie velden in De Whee waarvan één kunstgrasveld. Het kunstgrasveld en één van de natuurgrasvelden worden gebruikt door de hockeyvereniging. Het andere grasveld is het afgelopen sportseizoen gebruikt door een voetbalclub. Volgend seizoen wil de hockeyvereniging graag een extra kunstgrasveld in plaats van een van de natuurgrasvelden. Het andere grasveld zal waarschijnlijk niet meer gebruikt worden door de voetbalclub. De afmetingen van dit veld zijn ongeveer 120 x 75 meter.

4 Conclusies en aanbevelingen

Door middel van literatuuronderzoek, wijkobservaties in Goor en gesprekken met de gemeente, scholen, Stichting Kindvriendelijk Goor, GGD Regio Twente en hockeyvereniging GMHC is inzicht verkregen in het bestaande sport- en beweegaanbod in Goor en in de wensen, behoeften en randvoorwaarden voor een speel- en beweegplein. Dit verkennende onderzoek heeft zich met name gericht op het gebruik van een speel- en beweegplein door de jeugd. Daarnaast zijn volwassenen en ouderen ook potentiële gebruikers van het plein.

Uit recent onderzoek is naar voren gekomen dat de gemeente Hof van Twente in vergelijking met andere gemeenten in Nederland zeer kind- en beweegvriendelijk is (Steketee & Mak, 2006). De gemeente Hof van Twente staat op dit gebied op de 405^e plaats op 467 gemeenten in Nederland (1 is de laagste plaats).

De observaties en gesprekken die in het kader van dit onderzoek zijn uitgevoerd, geven hetzelfde beeld van Goor en in het bijzonder van de wijken De Whee en 't Gijmink.

Als de bevorderende en belemmerende factoren die een wijk beweegvriendelijk maken voor beide wijken naast elkaar worden gelegd, ontstaat het volgende beeld:

- De sociale veiligheid is in beide wijken goed;
- De verkeersveiligheid is in beide wijken goed;
- Er zijn meer groenvoorzieningen in De Whee dan in 't Gijmink;
- De bereikbaarheid van voorzieningen is in beide wijken goed;
- Wat betreft de gebouwde omgeving; De Whee is wat ruimer opgezet dan 't Gijmink en heeft meer 2-onder-1-kap woningen. De huurwoningen en de basisschool in de kern van 't Gijmink gaan in de komende tien jaar op de schop. Ondanks de sloopplannen ligt de wijk er momenteel relatief netjes bij.

Sport- en beweegaanbod

- Wat betreft sportaccommodaties is De Whee beter voorzien dan 't Gijmink. Vooral het hockeyveld dat centraal in de wijk De Whee ligt is goed bereikbaar voor alle buurtbewoners en voor leerlingen van de vier scholen in de wijk. Er is vermoedelijk nog veel winst te behalen door de bestaande sportaccommodaties in Goor efficiënter (op meerdere tijdstippen/ dagen, door meerdere partijen, door meerdere leeftijdsgroepen, voor meerdere doeleinden) te gebruiken.
- De openbare (speel)ruimte is voor beide wijken vergelijkbaar. Er zijn veel kleine speelplaatsen en beide wijken hebben een skatebaan. Rondom alle scholen zijn grasvelden en schoolpleinen. De openbare (speel)ruimte biedt met name voor jonge kinderen voldoende mogelijkheden om te spelen. In 't Gijmink zijn de speelplaatsen niet altijd goed onderhouden in verband met de geplande sloop.
- Het aanbod aan sportverenigingen in Goor is breed en vanuit beide wijken goed te bereiken. In De Whee zit een hockeyvereniging.

Wensen en behoeften

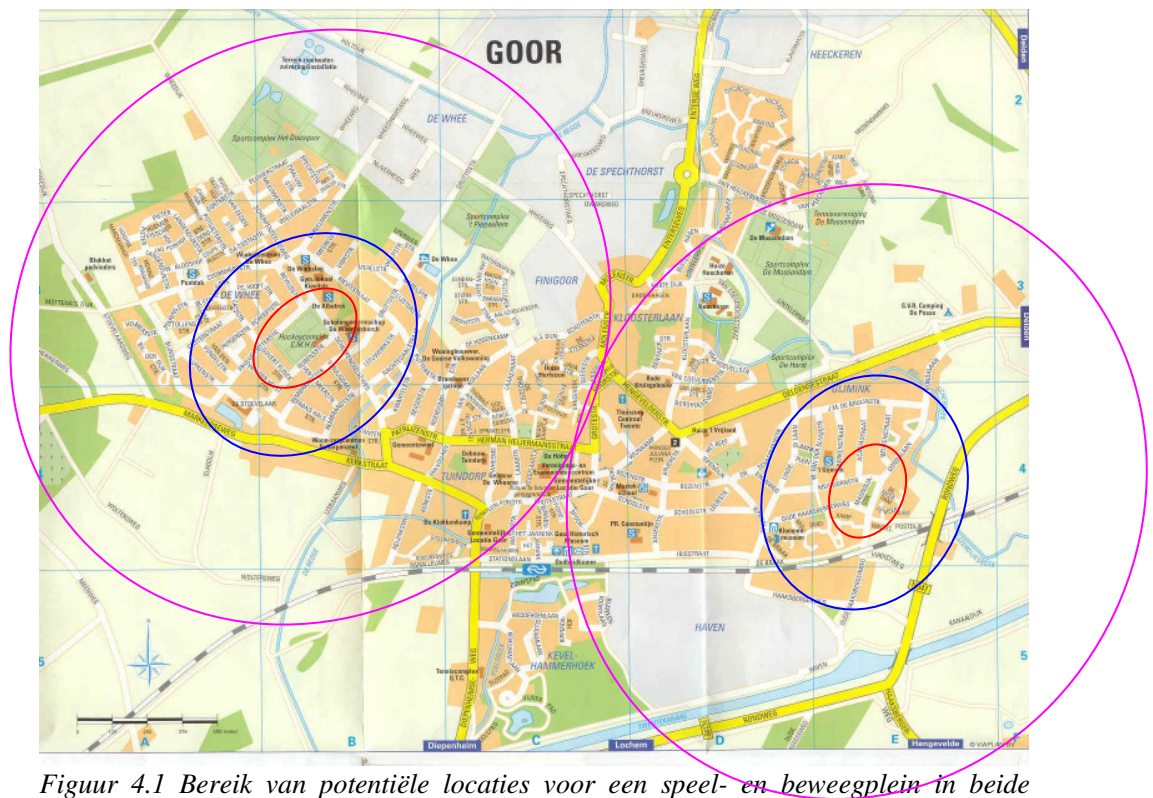
- De scholen De Wiekslag/ Puntdak/ 't Gijmink zijn het meest enthousiast over een speel- en beweegplein. Vooral de grote variant van het plein, YalpPlaza, spreekt hen aan. Als dit plein in De Whee aangelegd zou worden, kan er optimaal gebruik van worden gemaakt omdat er veel scholen op loopafstand liggen. Aan de andere kant is de kleine variant van het plein, YalpSchoolPlaza, bij de nieuw te bouwen school in 't Gijmink ook een mogelijkheid.

- De Albatros is vooral positief over de kleine variant bij de school in verband met de bestaande renovatieplannen van het schoolplein. Daarnaast zou er voor de wijk zelf ook wel wat gedaan mogen worden.
- De minste behoefte aan een speel- en beweegplein bestaat bij De Waerdenborch. Indien een plein gerealiseerd wordt dan zal er waarschijnlijk wel gebruik van gemaakt worden. Middelbare scholieren hebben met name behoefte aan een hangplek of jeugdhonk.

Randvoorwaarden en knelpunten

- Om het speel- en beweegplein te kunnen gebruiken voor de lessen bewegingsonderwijs, moet het plein op loopafstand (max. 1500 m) van de scholen liggen;
- Goed onderhoud is van groot belang;
- Het speel- en beweegplein moet openbaar toegankelijk, maar wel omheind zijn;
- Spelen is bij voorkeur zonder toezicht mogelijk. Anderzijds voorkomt toezicht wel dat er overlast ontstaat;
- Er moeten vooraf goede afspraken worden gemaakt over beschikbaarheid, verantwoordelijkheden en financiën.

Figuur 4.1 Bereik van potentiële locaties voor een speel- en beweegplein in beide wijken.

- 12-18 jaar (actieradius 1000 m)
- 6-11 jaar (actieradius 300-400 m)
- 0-5 jaar (actieradius 100 m)

In figuur 4.1 is aangegeven hoe groot het bereik is van de potentiële locaties voor een speel- en beweegplein.

Het bereik van de grote variant van het plein bij de hockeyvelden in De Whee is vrijwel identiek aan het bereik van de kleine schoolplein variant van het plein bij de nabij

gelegen scholen De Wiekslag en De Albatros. De kleine schoolplein variant van het plein bij de school 't Gijmink / Magnoliastraat in 't Gijmink bereikt precies het andere deel van Goor.

Dit komt overeen met het gesprek met de directeur van De Wiekslag/ Puntdak/ 't Gijmink waarin aangegeven is dat leerlingen van De Wiekslag en Puntdak vermoedelijk geen gebruik zullen maken van een speel- en beweegplein in de andere wijk en vice versa.

In onderstaande tabel staan alle argumenten voor en tegen beide varianten van het speel- en beweegplein nog eens per wijk op een rij.

Tabel 4.1 Argumenten voor en tegen een speel- en beweegplein per wijk.

voor	
De Whee	't Gijmink
Er zijn veel scholen, dus veel potentiële gebruikers	Het plein kan een opsteker zijn voor een 'achterstandswijk'
Er ligt een hockeyveld centraal in de wijk, dat volgend sportseizoen niet 100% benut wordt	Een mogelijke locatie is de Magnoliastraat of het schoolplein van 't Gijmink
Er zijn al renovatieplannen voor het schoolplein	Er zijn al sloopplannen voor de wijk en de school
tegen	
Er is al veel groen en speelgelegenheid in de wijk	Er is maar één school, dus minder potentiële gebruikers voor de lessen bewegingsonderwijs
Er zijn al sportaccommodaties in de wijk	De nieuw te bouwen kinderboerderij + speeltuin komt aan de rand van de wijk

Aanbevelingen

Op grond van de wijkobservaties, aangevuld met gesprekken met de gemeente, Stichting Kindvriendelijk Goor, GGD Regio Twente en hockeyvereniging GMHC komen verschillende mogelijkheden naar voren voor het aanleggen van een speel- en beweegplein in Goor.

Hieronder worden twee mogelijkheden aangegeven:

3. De grote variant YalpPlaza op (een niet gebruikt deel van) de hockeyvelden in De Whee met speciale aandacht voor voldoende mogelijkheden voor de oudere jeugd.
4. Twee kleine varianten van YalpSchoolPlaza bij de nieuw te bouwen school 't Gijmink en het te renoveren schoolplein bij De Wiekslag en De Albatros.

Voor beide mogelijkheden is het van groot belang dat er goede afspraken worden gemaakt met betrokken partijen over financiën, onderhoud, toezicht en beschikbaarheid.

Om inzicht te krijgen in de effecten van het speel- en beweegplein op het beweeggedrag van de inwoners van Goor zou een effectevaluatie uitgevoerd kunnen worden. TNO voert in opdracht van het Ministerie van VWS een effectevaluatie uit naar de meest werkzame componenten van verschillende playgrounds.

5 Referenties

AMERICAN COLLEGE OF SPORTS MEDICINE. Chapter 11. Exercise testing and prescription for children, the elderly, and pregnant women. In: ACSM's guidelines for exercise testing and prescription. Philadelphia: Lippicott Williams & Wilkins, 2000: 217-23.

BIDDLE SJ, GORELY T, STENSEL DJ. Health-enhancing physical activity and sedentary behaviour in children and adolescents. *J Sports Sci* 2004; 22 (8): 679-701.

BOER ND, BAKKER I, VRIES SI DE. TNO-stageverslag. Beweegvriendelijke wijken voor kinderen van 6 tot en met 11 jaar: een inventarisatie van fysieke wijkenmerken die een stadswijk beweegvriendelijk maken. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven, 2005.

BOGAARD VAN DEN, REITZEMA AM. Recht op een kindvriendelijke omgeving. *Vitale Stad* 2000; 3 (9): 24-5.

FREDRIKS AM, VAN BUUREN S, SING RA, WIT JM, VERLOOVE-VANHORICK SP. Alarming prevalences of overweight and obesity for children of Turkish, Moroccan and Dutch origin in The Netherlands according to international standards. *Acta Paediatr* 2005 94(4):496-8.

GEZONDHEIDSRAAD. Overgewicht en obesitas. Den Haag: Gezondheidsraad, 2003.

GGD REGIO TWENTE. E-MOVO 2003. Gezondheid, welzijn en leefwijze van jongeren in de gemeente Hof van Twente. Verslag van een onderzoek onder jeugd. Enschede: GGD Regio Twente, 2004.

HIRASING RA, FREDRIKS AM, BUUREN S VAN, VERLOOVE-VAN HORICK SP, WIT JM. Toegenomen prevalentie van overgewicht en obesitas bij Nederlandse kinderen en signalering daarvan aan de hand van internationale normen en nieuwe referentiediagrammen. *Ned Tijdschr Geneesk* 2001; 145 (27): 1303-8.

HURK K VAN DEN, VAN DOMMELEN P, WILDE JA DE, VERKEREK PH, BURREN S VAN, HIRASING RA. Prevalentie van overgewicht en obesitas bij jeugdigen 4-15 jaar in de periode 2002-2004. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven. TNO-rapport KvL/JPB 2006.010.

KAHN EB, RAMSEY LT, BROWNSON RC, HEATH GW, HOWZE EH, POWELL KE, STONE EJ, RAJAB MW, CORSO P, TASK FORCE ON COMMUNITY PREVENTIVE SERVICES. The effectiveness of interventions to increase physical activity: a systematic review. *American Journal of Preventive Medicine* 2002; 22 (4S): 73-107.

KARSTEN L, KUIPER E, REUBSAET H. Van de straat? De relatie jeugd en openbare ruimte verkend. Assen: Van Gorcum, 2001.

MOORE LL, GAO D, BRADLEE ML, CUPPLES LA, SUNDARAJAN-RAMAMURTI A, PROCTOR MH, HOOD MY, SINGER MR, ELLISON RC. Does

early physical activity predict body fat change throughout childhood? *Prev Med* 2003; 37 (1): 10-7.

MULDER YM, STIGGELBOUT M, WINTER THC DE, HIRASING RA. De gezondheidswaarde van lichamelijke activiteit: jeugd. *Fysiopraxis* 1999; 7: 12-5.

OBB INGENIEURSBUREAU. Normen informele en normen formele speelruimte. <http://www.obb-ingenieurs.nl>, 2005.

REILLY JJ, JACKSON DM, KELLY LA, SLATER C, GRANT S, PATON JY. Total energy expenditure and physical activity in young Scottish children: mixed longitudinal study. *Lancet* 2004; 363: 211-2.

STEDELIJKE BEHEER AMSTERDAM. Kindertijd: de vrijetijdsbesteding van Amsterdammertjes in kaart gebracht. Amsterdam: Stedelijk beheer/ ISR, 1996.

STEKETEE M, MAK J. Kinderen in Tel Databoek 2006. Kinderrechten als basis voor lokaal beleid. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut, 2006.

VRIES SI DE, BAKKER I, OVERBEEK K VAN, BOER ND, HOPMAN-ROCK M. Kinderen in prioriteitswijken: lichamelijke (in)activiteit en overgewicht. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven. TNO-rapport KvL/B&G 2005.179. ISBN 90-5986-165-5

WENDEL-VOS GCW, SCHUIT AJ, JC SEIDEL. De gevolgen van beleidsmaatregelen uit de Nota Wonen op bewegingsarmoede in Nederland. Onderdeel van de gezondheidseffectrapportage "Mensen wensen gezond wonen". Bilthoven: RIVM, 2002, rapport 269960001/2002.

WILDE JA DE, MIDDELKOOP BJC, BUUREN S VAN, VERKERK PH. Overgewicht bij Haagse schoolkinderen. *Epidemiologisch Bulletin*, 2003; 38 (4): 12-23.

ZEIJL E, CRONE M, WIEFFERINK K, KEUZENKAMP S, REIJNEVELD M. Kinderen in Nederland. SCP-publicatie 2005/4. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2005.